

REPORTAGE

“Een schuchter jongetje dat niet mocht meedoen op de speelplaats”, zo staat in zijn biografie te lezen. **Toneelregisseur Ivo van Hove neemt volgende week de prestigieuze Johannes Vermeer-prijs in ontvangst**, de Nederlandse staatsprijs voor de kunsten. Maar hoe kon het verlegen jongetje uit Kwaadmechelen (Ham) uitgroeien tot een van de meest gevraagde toneelregisseurs?

Ivo van Hove begon zijn carrière als opera- en toneelregisseur in 1981. Sinds 2001 is hij directeur van het Internationaal Theater Amsterdam. Zijn producties zijn overal ter wereld te zien, van la Comédie-Française in Parijs tot Broadway in New York. Hij werkte samen met wereldberoemde acteurs zoals Juliette Binoche, Jude Law en David Bowie. De Nederlandse schrijver Emile Schra volgde van Hove gedurende tweeënhalf jaar voor zijn biografie die in het voorjaar van 2018 verscheen. Schra trok ook naar Kwaadmechelen (Ham), op zoek naar de roots van de gelauwerde toneelregisseur.

Van Hove werd in 1958 geboren als eerste zoon in een apothekersgezin. Twee jaar later volgde zijn broer Jef, nog eens 12 jaar later volgde Luk. “Het was een relatief klein gezin in vergelijking met andere katholieke huishoudens in die tijd”, vertelt Schra. “Zowel Ivo’s vader als zijn moeder klopten lange dagen in de apotheek en ze hadden bijgevolg weinig tijd om zich bezig te houden met de dagelijkse besognes van hun kinderen.”

Het gezin van Hove had veel aanzien in Kwaadmechelen. “Iedereen kende er de apotheek die vlak naast de kerk lag”, zegt Schra. “Apothekers behoorden in die tijd tot de notabelen van het dorp, samen met de pastoor en de dokter. Verder bestond het dorpje veelal uit boeren en gastarbeiders uit Spanje en Italië, die in de mijnen in Berlingen werkten.”

Kwaadmechelen bleek echter te klein voor van Hove. “Eén ding was duidelijk: ik wilde écht weg!”, vertelde hij aan Schra. “Ivo heeft zich altijd en buitenbeentje gevoeld in het dorp”, zegt de schrijver. “Op school was hij als apothekerszoon een vreemde eend in de bijt tussen de boerenzonen. Hij vond er geen aansluiting en mocht vaak niet meedoen met de spelletjes op de speelplaats.”

Internaat

Dat alles veranderde toen van Hove na de lagere school op internaat ging in Hoogstraten. “De aansluiting die hij in Kwaadmechelen niet vond, vond hij wel op internaat. Daar kreeg hij een identiteit en werd hij zelfs een leidersfiguur.” Hij kwam er in de studierichting Latijn-Wetenschappen terecht, maar hij leerde er ook het theater kennen. Hij werd er lid van de theaterclub en bracht daar zijn vrije woensdagnamiddagen door. “Waar Ivo in Kwaadmechelen nogal een eenzaat was, kon hij in Hoogstraten ineens heel goed in groep gedijen. Wanneer hij iets kan creëren in groep, voelt hij zich als een vis in het water.”

In Hoogstraten ontdekte van Hove ook al vrij snel dat hij homoseksuele gevoelens had. “Dat was in die periode niet zo evident”, zegt Schra. “Op internaat waren er wat meer jongens die met dergelijke gevoelens rondliepen. Het is een heel besloten wereld daar, die soms mijlver leek af te staan van het leven thuis, waar Ivo enkel nog in het weekend kwam. Op zo’n plek komen dergelijke zaken makkelijker naar buiten.”

Rechten

Van Hove was een heel goede student. Op de lagere school in Kwaadmechelen was hij al de beste van de klas, maar ook in Hoogstraten was hij een haantje de voorste. Tegelijkertijd was er echter ook die liefde voor het theater. “Na het internaat heeft hij heel lang getwijfeld wat hij zou gaan studeren. Zijn vader wilde graag dat hij een rechtenstudie ging volgen en advocaat zou worden. In eerste instantie is hij ook die weg ingeslagen.” Ook in de rechtenopleiding blonk van Hove uit, maar in het derde jaar besefte hij dat hij zichzelf niet zijn verdere leven met zijn neus tussen de wetboeken

FOOTO AFP

Van schuchter jongetje tot wereldvermaarde toneelregisseur

Door Sanne Deferme

“Het negatieve gevoel dat hij als kind ontwikkelde, werd juist zijn kracht als volwassene”

Emile Schra
Auteur biografie

zag. “Tijdens zijn rechtenstudie ontdekte Ivo echter wel dat hij vaardigheden bezat voor de advocatuur. Hij zegt nu nog steeds dat hij heel goed een pleidooi kon houden voor iets of iemand. En zijn acteurs beamen dat.”

Na zijn jaren in de rechtenopleiding koos van Hove resoluut voor het theater. Hij ging studeren aan het RITCS in Brussel, een keuze die niet in goede aarde viel bij zijn ouders. Tijdens die studies leerde Ivo zijn huidige vriend Jan Versweyeld kennen. Zijn ouders leerden in die tijd ook de seksuele geartheid van hun zoon, wat de onderlinge relatie niet ten goede kwam. “Naar eigen zeggen heeft Ivo zijn ouders niet verstoppen en is hij ook nooit met ruzie weggegaan. Wel is het zo dat zijn ouders zelf een tijd de deur hebben dichtgehouden voor Ivo en zijn vriend Jan.”

Volgens Schra is de relatie met zijn ouders na die tijd wel weer ontdooid. “Ze zagen dat hij het toch goed deed. Zijn ouders zijn voor ze overleden uiteindelijk nog naar heel wat voorstellingen van Ivo komen kijken. Vooral zijn vader raakte erg geïnteresseerd in theater, iets waar hij voordien helemaal niets mee had.” De relatie met zijn ouders is iets waar van Hove maar zelden over wil praten. “Dat typeert hem echt. Ook over andere gevoelige thema’s zoals de dementie van zijn moeder, de schizofrenie van zijn broer en de dood in het algemeen praat hij niet graag. Sombere gevoelens en angsten raakt hij kwijt via het theater.”

Limburgse invloed

Van het onopvallende, stille jongetje in Kwaadmechelen is volgens Schra vandaag nog maar weinig te herkennen in van Hove. “Ik heb me vaak afgevraagd hoe dat kleine, schuchtere jongetje dat niet mocht meespelen, uitgegroeid is tot een van de meest gevraagde theaterregisseurs van het moment. Ik denk dat het antwoord juist in die ervaringen uit zijn jeugd te vinden is. Het negatieve gevoel dat hij als kind ontwikkelde, werd juist zijn kracht als volwassene.” Vooral in het begin is de invloed van zijn jeugd in het Limburgse dorpje goed te herkennen in Van Hoves werk. Zijn eerste stukken gaan bijna allemaal over *loners*, over mensen die buitengesloten worden.”

In 2016 werd Ivo van Hove aangesteld tot ereburger van Ham. Eerder liet hij al optekenen dat dat voor hem emotioneel de belangrijkste prijs is die hij al heeft mogen ontvangen. “Dat heeft hij mij ook verteld”, zegt Schra. “Het is heel bijzonder dat juist die gemeente waar alles begonnen is, en waar hij toch ook heel wat negatieve herinneringen heeft, hem uitroept tot ereburger. Ivo is iemand die het kleine eert, hij is buitengewoon bescheiden. Uit alle grote prijzen die hij heeft mogen ontvangen, vindt hij de erkenning van dat kleine Limburgse dorpje de belangrijkste. Als hij dat volgende week na het ontvangen van de Johannes Vermeer-prijs ook nog zegt, dan is dat toch wel bijzonder.”

Van Hove woont en werkt intussen al 20 jaar in Amsterdam. “Toch wordt hij nog omschreven als ‘de Belg die Amerika richting geeft’”. Daar zijn we in Nederland wel een beetje jaloeers op”, geeft Schra toe. “We hadden liever gehad dat hij een Nederlander was. In België zijn ze dan weer jaloeers dat hij al zo lang in Nederland is. Zullen we hem anders maar gewoon een beetje delen?”

(lacht)

→ Ivo van Hove, Emile Schra, Polis, 288 blz, 22,50 euro

VROEGERE KSA-LEIDER FREDDY SARTOR

“Ontdekker van Loes Van den Heuvel en Dirk Roofthoof”

Als jonge snaak was Ivo van Hove lid van de jeugdbeweging KSA in Kwaadmechelen. Een van zijn leiders daar was Freddy Sartor, de zoon van de plaatselijke kapper. “Hij was een heel nieuwsgierige, leergierige kerel. Op een bepaald moment ging ik journalistiek studeren aan het RITCS in Brussel. Elk weekend op de KSA-bijeenkomsten vroeg Ivo naar mijn opleiding en naar de school, waar je ook theater en film kon studeren.”

Freddy is inmiddels uitgeweken naar Brussel, waar hij werkt als filmrecensent. “Maar ik ben Ivo altijd blijven volgen. Ik ga ook regelmatig naar zijn voorstellingen. Ik herinner me nog een van zijn eerste voorstellingen in Antwerpen. Mijn vrouw en ik waren vijf minuten te laat en mochten van Ivo de zaal niet meer in. *Je gaat toch ook niet naar een schilderij kijken waar een stuk is uitgescheurd?* was zijn uitleg.”

“In het begin van zijn carrière hadden we meer contact. Ik weet nog dat Loes Van den Heuvel (*Carmen uit ‘FC De Kampioenen’*, nvdv), toen nog onbekend, in een van zijn stukken meespeelde. *Dat wordt een grote, zei Ivo toen nog*. Ook Dirk Roofthoof, bekend van de tv-serie “Terug naar Oosterdonk”, is door hem ontdekt.”

OUD-KLASGENOOT JOHAN VAN ROY

“Ivo zong niet op schoolfeestjes, hij performde”

Oud-klasgenoot Johan Van Roy herinnert zich Ivo als een stille, onopvallende jongen. Hij zat samen met hem in de lagere school in Kwaadmechelen en op het internaat in Hoogstraten. “Ivo was een brave jongen, hij sprong er zeker niet uit. Ivo zou naar het internaat in Hoogstraten gaan en zijn ouders zochten nog iemand uit het dorp om met hem mee te gaan. Omdat ik uit het middenstandsmilieu kwam, vonden ze mij wel geschikt. Zo hebben ze mijn ouders

overtuigd. Vanaf dan pikte ik Ivo elke ochtend met de fiets op om naar school te gaan.” Pas enkele jaren geleden ontdekte Johan dat van Hove intussen een succesvolle carrière heeft uitgebouwd. “Maar ik kan niet zeggen dat ik het nooit in hem gezien heb. Ik herinner me nog dat we vroeger samen het zanggedeelte van schoolfeestjes verzorgden. Zelf kon ik redelijk goed zingen, maar Ivo deed veel meer dan dat, hij performde.”

VROEGERE KSA-LEIDER LUDO SANNEN

“Talent, geloof en gedrevenheid”

Ook voormalig sp.a-politicus Ludo Sannen was leider van de KSA waar van Hove lid van was. “We sturen elkaar sporadisch nog een berichtje, maar sinds hij internationaal bekend is, horen we elkaar minder.” Sannen volgt de carrière van de toneelregisseur op de voet. “Zijn eerste toneelstukken, die hij realiseerde tijdens zijn studententijd, vond ik al heel vernieuwend. We gingen er met een groepje Kwaadmechelaren naar kijken. Je zag toen in hem al het talent, het geloof en de gedrevenheid om iets te realiseren.” “Ik herinner me nog een van zijn eerste internationale projecten. Dat was in Hamburg, en ik ben er toen met een busje samen met Ivo’s ouders naar toe gereden. Ook naar zijn latere projecten nam ik zijn ouders mee.”